

Doc.GA29/EC28/REP-1/07/tr

KEİPA GENEL KURULU YİRMİ DOKUZUNCU OTURUMU
Ekonomi, Ticaret, Teknoloji ve Çevre İşleri Komisyonu Toplantısı

Taslak

RAPOR^{*}

“KEİ üye devletlerinde balıkçılığın durumu ve perspektifi”

Raportör: Sn. David SAGANELİDZE, (Gürcistan)

^{*} *Ekonomi, Ticaret, Teknoloji ve Çevre İşleri Komisyonu'nun 14 Mart 2007 tarihinde Atina'da gerçekleştirilen Yirmi Sekizinci Toplantısında görüşülen ve 13 Haziran 2007 tarihinde Varna'da gerçekleştirilen Yirmi Dokuzuncu Genel Kurulda kabul edilen metin.*

I. GİRİŞ

1. Ekonomi, Ticaret, Teknoloji ve Çevre İşleri Komisyonu'nun 13-14 Eylül 2006 tarihlerinde Giresun'da gerçekleştirilen Yirmi Yedinci Toplantısında, "KEİ üye devletlerinde balıkçılığın durumu ve perspektifi" konusunun Yirmi Sekizinci Toplantıda ele alınması önerilmiştir.
2. Karadeniz'de balıkçılık ve balıkçılık endüstrisi büyük bir potansiyel arz etmektedir. Balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği, denizin en önemli iki kullanım alanıdır. Bu kullanım alanları Karadeniz'de balıkçılık yapılan bölgelerin sosyal ve ekonomik refahını destekleyerek, küresel gıda güvenliğine önemli ölçüde katkı sağlamaktadır. Ayrıca balıkçılık bölgedeki yerel halkın büyük çoğunluğu için temel besin kaynağı olup, ekonomi açısından da önemli bir gelir kaynağıdır.
3. Karadeniz bölgesinin 21. yüzyılda muhtelif açılardan yeni güçlüklerle karşı karşıya kaldığı gerçeği dikkate alındığında, balıkçılık potansiyelinin üye devletlerde bütünüyle harekete geçirilmesi gerekmektedir. Karadeniz bölgesinde balıkçılık sektörü ruhsatsız avlanma, fazla avlanma gibi tartışmalı sorunlarla karşı karşıya kalmakta, bu sorunlar ise stokların, balıkçılık alanlarının ve gelirlerin azalmasına yol açmaktadır.
4. Balık ürünleri pazarının küreselleşmesine bağlı olarak artan rekabet de ilave bir sıkıntı kaynağı teşkil etmektedir. Rekabet gücünün artırılması sektörün hem kaynak hem de pazar talebi bakımından ortaya çıkan sıkıntılara yanıt verecek şekilde kendini ayarlama kapasitesine bağlıdır. Şüphesiz bu alandaki faaliyetlerin, stokların sürekli yenilenmesi ve denizlerdeki eko-sistemlerin korunmasına olanak sağlayacak uluslararası işbirliği aracılığıyla düzenlenmesi gerekmektedir.
5. Bakü'de gerçekleştirilen 17. Oturumunda KEİPA, "Karadeniz'de çevrenin korunması: yeni güçlükler"e ilişkin 49/2001 sayılı Rapor'u ve Tavsiye Kararı'nı kabul etmiştir. Sözkonusu Rapor ve Tavsiye Kararında Genel Kurul "canlı kaynakların korunması ve idaresine yönelik uygun tedbirlerin alınması" yönünde çağrı yapmaktadır. Genel Kurul, 18. Oturumunda kabul edilen, "Sürdürülebilir tarım ve kırsal gelişimin desteklenmesi"ne ilişkin 54/2001 sayılı Tavsiye Kararında "balıkçılıkta sağlık konusunda uluslararası anlaşmalara uygun yasal araçların uygulamaya konması ve balıkçılık ürünlerinin pazarlanmasında iyileşmelerin sağlanması" çağrısı yapmaktadır.
6. Bu Rapora, Ermenistan, Azerbaycan, Yunanistan, Romanya, Rusiya, Türkiye ve Ukrayna ulusal delegasyonları katkı sağlamıştır. Raporda ayrıca Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) ile ilgili diğer kuruluşların bu konudaki resmi belgeleri de yer almaktadır.

II. BÖLGEYE BAKIŞ VE KEİ ÜYE DEVLETLERİNİN PROFİLİ

a) Bölgede balıkçılık yapılan alanlar

7. Karadeniz bölgesi genel olarak Karadeniz'e ve bölgedeki diğer denizlere ait deniz alanları ile bölgedeki en büyük nehirlerle ait denizden uzakta bulunan balıkçılık alanları olmak üzere iki adet balıkçılık alanından oluşmaktadır. Bunun yanında, balıkçılık alanları üye devletlerin bölge dışındaki diğer denizlere, açık denizlere, göllere ve göletlere açılan kıyı bölgelerini de kapsamaktadır. Ayrıca, bazı üye devletler Dünya Okyanusunun sularında, uzak mesafe (yurtdışı) balıkçılığını yapmaktadır. Halen iki KEİ üye devleti (Rusya ve Ukrayna) uzak mesafe balıkçılığı alanında faaldir. Romanya 1993 yılına kadar, Atlantik

- Okyanusu'nda balıkçılık faaliyetleri gerçekleştirmiş ancak balık üretimindeki azalma nedeniyle Romanya'nın nüfuzu altındaki uzak mesafe balıkçılığı faaliyeti sona ermiştir.
8. **Karadeniz'de** kıymetli mersin balığı, uskumru (palamut) ve kalkan balığı dahil olmak üzere geleneksel olarak yirmi altı balık türü, ticareti yapılmak üzere avlanmaktadır. En büyük ve en değerli türler (mersin balıkları, ringa balığı ve pelajik göçmen türler) hızla tükenmektedir. 1993 yılında kurulan Karadeniz Çevre Programı (BSEP) faaliyetlerini Stratejik Eylem Planı doğrultusunda yürütmektedir. Söz konusu eylem planı sürdürülebilir gelişim kavramını, Karadeniz'e kıyısı olan devletler arasında Karadeniz'deki eko-sistemin iyileştirilmesi ve korunmasını destekleyen geçici anlaşmaların kabulü konusunda yakın işbirliğini ve Karadeniz'deki eko-sistemin sürdürülebilir şekilde idare edilmesini öngörmektedir.
 9. **Akdeniz'de** ufak pelajik balıkların yerel olarak yoğunlaştığı bölgeler mevcut olup; hamsi hariç olmak üzere bu stokların çoğu, cüzi oranda tüketilmektedir. Büyük pelajik türler (ör; kılıçbalığı, ton balığı) yoğun şekilde tüketilmektedir. Akdeniz'deki balıkçılık alanları demersaller, büyük pelajikler ve küçük pelajiklerden (özellikle hamsi) ibarettir. Az sayıdaki geniş şelfli alanlar hariç, Akdeniz'deki kullanılabilir demersal nüfusu barındıran şelf ve şev yerleşim yerleri, her ne kadar birtakım değerli derin deniz demersal kaynakları (karides, büyük berlam balığı, kırmızı mercan) bulunsun da, dardır ve genellikle kıyıya yakındır. Yunanistan ve Türkiye Akdeniz'deki balıkçılık faaliyetlerinde önemli rol oynamaktadır.
 10. **Azov Denizi'ndeki** biyolojik kaynaklar Rusya ile Ukrayna arasında 1993 yılında imzalanmış olan anlaşma uyarınca iki ülke için ortak bir kaynak teşkil etmektedir. Azov Denizi'nde avlanan balığın yaklaşık %80'ini oluşturan hamsi, burada yakalanan başlıca balık türüdür. Azov Denizi önemli bir sanayi bölgesinin bitişiğinde olduğundan, günümüzde bu denizdeki yüksek düzeyde kirliliği son derece önemlidir.
 11. **Hazar Denizi** Azerbaycan ve Rusya açısından önemli bir balık kaynağıdır. Rusya için, Hazar Denizi'nin, ülkenin denizcilik sektöründe avlanan balık miktarının sadece yaklaşık olarak %7'sini temin ettiği gerçeği bir tarafa, Hazar Denizi'nde bulunan biyolojik kaynaklar her iki ülkedeki mersin balığı ticareti ve havyar üretimine önemli katkı sağlamaktadır. Hazar'daki balık kaynaklarının korunmasına yönelik faaliyetler, Hazar'a kıyısı olan devletler tarafından 1992 yılında kurulan Hazar Denizi'ndeki biyolojik kaynaklar Komisyonu bünyesinde gerçekleştirilmektedir.
 12. Ege Denizi, Marmara Denizi ve Adriyatik Denizi, büyük nehirler (Volga, Tuna, Dinyeper, Dinyester ve Don), bunun yanı sıra denizden uzaktaki bölgeler, Karadeniz bölgesindeki önde gelen balıkçılık alanlarıdır.
 13. **Volga**, 40'ı ticari değere sahip olan (Hazar kızıl gözü, ringa balığı, turna balığı ve mersin balığı) 70 adet balık türü barındırmaktadır. Volga Deltası Avrupa'daki en büyük iç nehir deltasıdır ve son yıllarda, Hazar Denizi'nin su seviyesindeki değişiklikler nedeniyle kayda değer oranda büyümüştür. Nehir uzun zamandır, havzasındaki usulsüz endüstriyel ve tarımsal faaliyetlerden dolayı zarar görmektedir. UNESCO Şubat 2006 tarihinde Volga Nehri, buna ait sulak alanlar ve bu nehirdeki biyolojik çeşitliliğe ilişkin çevre bilincinin artırılmasına yönelik bir proje başlatmıştır.
 14. 1991 yılında **Tuna Nehri** ve Tuna Deltası'nın Romanya'daki bölümü UNESCO'nun Dünya Miras Alanları listesine dahil edilmiş olup; 812 varlıkla birlikte Dünya Mirası Komitesi tarafından büyük evrensel değere sahip olduğu kabul edilen kültürel ve doğal mirasın bir parçasını oluşturmaktadır.
 15. 1998 yılında, UNESCO'nun İnsan ve Biyosfer Programı kapsamında Tuna Deltası'nın 626.403 hektarlık bölümü, Romanya ve Ukrayna tarafından paylaşılan Biyosfer Rezervi

olarak belirlenmiştir. Karadeniz Devlet Rezervinin Tuna kolu Ukrayna'da, 1973 yılında kurulmuştur. 1981 yılında bu kol, "Tuna Devimleri" Doğal Rezervi olarak yeniden düzenlenmiş ve 1998 yılında kapsamı, Tuna Biyosfer Rezervi olarak genişletilmiştir. Delta'da 45 adet tatlısu balığı türü mevcuttur ancak balıkçılık son yıllarda kayda değer oranda azalmıştır. 1994 yılında diğer devletlerin yanısıra Bulgaristan, Moldova, Romanya, Sırbistan ve Ukrayna tarafından da imzalanan Tuna Nehri'nin Korunmasına ilişkin Konvansiyonun uygulanması ile görevlendirilen Tuna Nehri'nin Korunmasına yönelik Uluslararası Komisyon 1998 yılında kurulmuştur. Konvansiyonun temel amacı, Tuna Nehri'nin Havzası'ndaki yer üstü ve yeraltı sularının sürdürülebilir ve adilane şekilde muhafaza edilmesi ve kullanılmasının sağlanmasıdır.

16. **Dinyeper, Dinyester ve Don'da** kayda değer balıkçılık faaliyetinin olmamasına karşın, bu nehirlerdeki biyosferin korunması ve ilgili diğer hususlara ilişkin endişeler mevcuttur.

b) Bölgesel işbirliği ve KEİ üye devletleri

17. Karadeniz Ekonomik İşbirliği'nin **Zirve Deklarasyonu**'nda (1992) üye devletlere "ortak projelerin desteklenmesi dahil olmak üzere, Karadeniz çevresinin korunması ve buradaki biyolojik üretim potansiyelinin muhafazası, kullanımı ve geliştirilmesine yönelik uygun tedbirlerin alınması" çağrısı yapılmıştır.
18. Karadeniz'de balıkçılığın uluslararası yasalarla düzenlenmesi, halen görüşülmekte olan "**Karadeniz'de Balıkçılık ve Canlı Kaynakların Korunmasına**" ilişkin Konvansiyon temel alınarak hayata geçirilecektir. Halen bölgedeki balıkçılık alanında uluslararası işbirliği ile alakalı tüm hususlar Karadeniz'in Kirliliğe Karşı Korunmasına ilişkin Konvansiyon çerçevesinde ele alınmaktadır. Bu amaçla Karadeniz'in Kirliliğe Karşı Korunmasına ilişkin Konvansiyonun Karadeniz Komisyonu kapsamında Balıkçılık ve Denizlerdeki Diğer Canlı Kaynaklar İstişare Grubu (AG FOMLR) kurulmuştur.
19. KEİ Tarım ve Tarım Endüstrisi Çalışma Grubuna sunulan strateji çerçevesinde, aşağıdaki girişimlerin gerçekleştirilmesi gereğinin altı çizilmektedir:
- KEİ bölgesine bahşedilmiş olan sekiz denizdeki potansiyel de dikkate alınmak suretiyle, balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliğinde uzmanlaşmış küçük ölçekli çiftliklerin kurulması;
 - Balıkçılık alanında özel balık türlerinin yetiştirilmesini de kapsayacak şekilde, balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliğinin gelişimine yönelik eğitim olanakları da dahil olmak üzere, tecrübe ve bilgi paylaşımı.
20. Ayrıca, 1973 yılında imzalanmış "**Nesli Tükenmekte Olan Yabani Bitki ve Hayvan Türlerinin Uluslararası Ticaretine ilişkin Konvansiyon**"un uygulanması kapsamında bölgesel işbirlikleri de sürdürülmektedir. Bu Konvansiyon uyarınca, Tuna Nehri'ne kıyısı olan dört KEİ üye devleti (Bulgaristan, Romanya, Sırbistan ve Ukrayna), Karadeniz'in kuzeybatı bölümündeki ve Tuna Nehri güzergahındaki mersinbalığı nüfusunun korunması ve rasyonel şekilde idare edilmesine ilişkin bölgesel stratejiyi ortaya koyan bir anlaşma imzalamıştır. Buna ek olarak, Hazar'a kıyısı olan iki devlet olan Azerbaycan ve Rusya da, Hazar Denizi'ndeki biyolojik kaynakların korunması bakımından bu Konvansiyona taraf olmuştur.
21. KEİ üye devletlerindeki balıkçılık faaliyetlerine genel olarak bakıldığında, bu alandaki mevzuata, balık kaynaklarının ve bütünüyle balıkçılık sektörünün yönetimine ilişkin olarak ulusal düzeyde etkileyici bir tecrübenin elde edildiği görülmektedir.

22. *Arnavutluk'ta*, yakın tarihte son şekli verilen Balıkçılık Sektörüne yönelik Birinci Ulusal Plan, hem denizlerde avlanmayı hem de su ürünleri yetiştiriciliğini kapsamakta ve balıkçılık sektöründe faaliyet gösteren tüm kesimlerin üretim kapasitesinin eski haline getirilmesinde rol almalarını öngörmektedir. Stratejilerin ve yönetimin oluşturulmasında, kalkınma politikaları sadece deniz balıkçılığının değil, aynı zamanda denizden uzaktaki balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliğinin de gerçek ve potansiyel katkılarını dikkate almaktadır. Belirlenen hedefler şunlardır:
- Sorumlu balıkçılık yoluyla balık kaynaklarının rasyonel şekilde tüketilmesinin sağlanması;
 - Deniz eko-sistemi ve iç sulardaki biyolojik kriterlere dayanan koruma ve muhafaza tedbirlerinin alınmasının sağlanması;
 - Denizlerde ve iç sularda su ürünleri yetiştiriciliğinin geliştirilmesi;
 - Bir yandan denizlerde avlanmanın ve su ürünleri yetiştiriciliğinin sürdürülebilir gelişimi desteklenirken, diğer yandan da üreticiler için sosyo-ekonomik koşulların iyileştirilmesi;
 - Pazara uygun balık ürünlerinin temin edilmesi ve bu ürünlerin beşeri tüketime uygun olması sağlanarak, müşterilerin taleplerinin karşılanması.
23. Arnavutluk Hükümeti, Dünya Bankası desteğiyle, Balıkçılık Derneklerinin desteklenmesi, altyapının geliştirilmesi, balıkçılık alanında araştırmaların yönetimi ve su ürünleri yetiştiriciliğinin geliştirilmesi dahil olmak üzere balıkçılık sektöründeki faaliyetlerin geliştirilmesine destek vermek amacıyla 6.66 milyon US\$ bütçeli bir Balıkçılığın Geliştirilmesi Projesi'ni müzakere etmektedir. Bu proje özellikle limanların sorumluluğunu, rehabilite edilmiş balıkçılık merkezlerinin yönetimini ve balıkçılık endüstrisi sektöründeki dernekler ve devlet işbirliğiyle geliştirilen düzenlemelerin hayat geçirilmesini üstlenecek, kar amacı gütmeyen balıkçılık yönetimi örgütlerinin kurulması ve güçlendirilmesini öngörmektedir. Söz konusu dernekler ayrıca mevzuata uyulmasının sağlanmasına yönelik bazı sorumluluklar da üstlenecektir.
24. *Ermenistan'da* balıkçılık "Hayvan yaşamı" kanunu, karma programlar ve Sevan Gölü'nün eko-sisteminin rehabilitasyonu, korunması, çoğaltımı ve kullanımına ilişkin yıllık tedbirler ile düzenlenmektedir. Kaynakların sürdürülebilir yönetimi kapsamında Ermenistan (2001 yılından beri) devlet tarafından finanse edilen şu karma programları uygulamaktadır: "Balık stoklarının yenilenmesi" ve "Balık ve kerevit stoklarının sayımı". 14 Eylül 2006 tarihinde Ermenistan Hükümeti "Sevan Gölü'ndeki balık nüfusunun yerel türlerinin yenilenmesi amacıyla yapay üremeye ilişkin yeni teknolojilerin uygulanması" adındaki kavramı kabul etmiştir.
25. *Azerbaycan'da* Hazar Denizi'ndeki biyoloji kaynakların korunması ve rasyonel kullanımı ile ilgili sorunlara önem verilmektedir. Hazar ve Kura bölgesi, coğrafi özellikleri ve olumlu termal şartları sayesinde mersinbalığı, somon, sazan, tatlısu levreği vb. değerli balık türleri için elverişli şartlar sağlamaktadır. Bölgedeki balıkçılık tesisleri yakın geçmişte Hazar balıkçılığında en önemli rollerden birini oynamış ve Azerbaycan'ın ekonomik potansiyelinin gelişiminde önemli etkisi olmuştur. 1992 yılında Hazar Denizi'ne kıyısı olan devletler tarafından Hazar Denizi'ndeki Biyolojik Kaynaklar Komisyonu kurulmuştur. Bu Komisyon Hazar Denizi'ndeki balık kaynaklarının idaresi ile ilgili konularla ilgilenmekte, balık stoklarının durumunu düzenlemekte, avlanma için yıllık kotaları belirlemekte ve ayrıca Hazar Denizi'ndeki balık kaynaklarının sürdürülebilir kullanımı, korunması ve çoğaltılması alanında uluslararası işbirlikleri ile ilgili konulara müdahil olmaktadır. Bu konularla ilgilenen en büyük organ Ekoloji ve

Doğal Kaynaklar Bakanlığına bağlı sulardaki biyolojik kaynakların çoğaltılması ve korunması Dairesidir.

26. Azerbaycan'da müsaade edilen avlanmaya ilişkin şartları ve miktarları düzenleyen temel nizami belge "Azerbaycan Cumhuriyeti'nde balıkçılığın kuralları"dır. Bu belge, hem avlanabilecek balık miktarlarını hem de müsaade edilen balıkçılık tertibatını belirlemektedir. 1998 yılında "Balıkçılık" Kanunu kabul edilmiş olup; kanunda balıkçılığın organizasyonu ve yönetimi, balık kaynaklarının çoğaltılması, korunması ve kullanımına yönelik yasal dayanaklar ortaya konmaktadır. Azerbaycan'da balık rezervlerinin korunması 2001 yılında Azerbaycan Cumhuriyeti Ekoloji ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığına bağlı Deniz Polisi tarafından kurulan özel organlar tarafından yürütülmektedir. Azerbaycan mevzuatına göre; mersinbalığının yumurtlama dönemi boyunca her yıl iki ay süreyle (Nisan-Mayıs) Kura Nehri'nde balıkçılığın tamamen yasaklandığı kaydedilmesi gereken bir husustur.
27. *Bulgaristan'da* balıkçılık üç ana sektörden oluşmaktadır: a) daha ziyade yerel ve ülke içi tüketime yönelik olarak az sayıdaki pelajik balık türü sağlayan Karadeniz kıyılarındaki balıkçılık; b) sazan, renkli alabalık ve midye üretimi yapılan nehirler, göller, göletler ve su haznelerindeki iç sular balıkçılığın yanısıra balık çiftlikleri ya da su ürünleri yetiştiriciliği; c) merkezi ekonomi sisteminin çökmesinden önceki otuz yıl süresince elde edilen toplam üretimin yaklaşık üçte dördünü temin eden açık deniz balıkçılığı.
28. Karadeniz'de 378 km uzunluğunda sahil şeridinde sahip olan Bulgaristan, geleneksel deniz balığı kaynağı olan bu sektöre özel önem vermektedir. Avlanan balıkların büyük bölümü çaça balığı, istavrit avında yakalanan diğer türler, ringa balığı ve çeşitli başka türlerden oluşmaktadır. Tatlısularda balık üretiminin yeniden canlandırılması çalışmaları, üretimin 200 ton arttığı 1995 yılında başlamıştır. Balık çiftlikleri, özellikle dağ göllerindeki alabalık çiftlikleri, tatlısu balıkçılığıyla elde edilen balık seviyelerinin muhafaza edilmesinde olumlu rol oynamıştır. Karadeniz bölgesinde, nispeten yeni bir faaliyet olan balık çiftliği işleticiliği, çoğu ihraç edilen 30-40 tonluk üretim sağlamıştır. Toplam potansiyelin yılda 500 ton civarında olduğu tahmin edilmektedir.
29. *Gürcistan'daki* Karadeniz sahil şeridi 300 km'den uzundur ve deniz balıkçılığı daha çok 12-millik bölge içerisinde gerçekleştirilmektedir. Gürcistan'da bulunan ve çoğu kısa olan çok sayıda nehir (25 075) Karadeniz (yıllık debisi 42.5 km³) nehir havzasını ve Hazar Denizi (14.4 km³) havzasını oluşturmaktadır. Toplam yüzölçümü 170 km² olan 860 kadar doğal göl ile toplam hacmi 3.2 km³ olan ve hidroelektrik enerji üretimi ile sulama amaçlı 43 kadar su haznesi bulunmaktadır. Yenilenebilir yeraltı sularının yılda 17.23 km³ olduğu tahmin edilmektedir. Balık çiftliği işletmek için potansiyel vaat eden iç sular şunlardır: nehirler, göller, su hazneleri, gölet alanları, depolama göletleri, yavru balık göletleri, kuluçkalama yeri ve alabalık çiftlikleri. Daha ziyade üretim (işleme) amacıyla kullanılan balık türleri şunlardır: Karadeniz hamsisi, Karadeniz istavriti, torik, tekir balığı ve mezgit. Az sayıda Atlantik mersinbalığı, Kolkhida cinsi mersin balığı, büyük mersin balığı, Karadeniz somonu vb. bulunmaktadır. İç sularda bulunan balık türleri arasında yabancı sazan, aynalı sazan, kedi balığı, gümüş balığı, göl alabalığı ve renkli alabalık yer almaktadır.
30. Ülkenin fiziksel coğrafyası nedeniyle, balıkçılık her zaman *Yunanistan'da* önemli bir ekonomik faaliyet olmuştur. Genellikle balıkçılık sektöründeki faaliyetler, ülkede sektörün mali açıdan desteklenmesi dahil olmak üzere, Avrupa Birliği'nin bu alandaki politikaları doğrultusunda gerçekleştirilmektedir. Sözkonusu finansman çoğunlukla en son oluşturulan AB Yapısal Fonu olan Balıkçılık Rehberi Mali Aracı (FIFG) aracılığıyla

tahsis edilmekte olup; filo modernizasyonundan liman tesislerine ve su ürünleri yetiştiriciliğinden balık ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanmasına kadar Yunanistan'ın balıkçılık sektörünün tamamını kapsamaktadır. FIG ve bunun faaliyet alanlarının öncelikleri, Avrupa Komisyonu ile Yunanlı makamlar işbirliğiyle, Yunanistan'a yönelik tüm Yapısal Fon tedbirlerini belirleyen AB desteği çerçevesine entegre edilen ve balıkçılık sektörüne yönelik olan bir faaliyet programında ortaya koymaktadır.

31. Yunanistan'da balıkçılık sektörü çok sayıda küçük gemiden oluşan bir sahil filosu, deniz levreği ve sargos üreten su ürünleri yetiştiriciliği sektörü ile temsil edilmektedir. Doğal ortam ve iklime, teknolojik gelişime ilişkin ulusal programlar ve AB programları sayesinde, denizlerde su ürünleri yetiştiriciliği son on yıl içinde dikket değer ölçüde gelişme kaydetmiştir.
32. *Moldovya*'da tatlısu üretimi, doğal göletlerde organize balıkçılık ve balık göletlerinde lisanslı balıkçılık dahil olmak üzere, doğal su teşekküllerinde avlanmadan, dinlenme tesisi balıkçılığından, 27 000 hektarlık alan üzerinde ve belediyeye bağlı kuruluşlardan kiralanmış göletlerde hem endüstriyel hem de özel amaçlı su ürünleri yetiştiriciliğinden oluşan doğal ve yapay su teşekküllerinden sağlanmaktadır. 2002 yılında 14 700 hektarında organize balıkçılık yapılan su yüzölçümü 22 000 hektar olup, bunun büyük kısmını Dinyester nehriindeki Dubosari rezervuarı (6500 ha) ile aşağı Dinyester (3600 ha) oluşturmuştur. Avlanan balık türleri çoğunlukla otçul balıklarla birlikte sargos, kırmızı sazan balığı, kızılöz ve sazan balığıdır.
33. *Romanya*'da balıkçılık toplam yüzölçümü yaklaşık 843.000 hektar olan bir alanda gerçekleştirilmektedir. Bu alan 500.000 hektarlık durgun sular (doğal göller ve göletler, birikintiler ve denizin doldurulmasıyla elde edilen araziler), 66.000 km uzunluğundaki akarsular (dağ, tepe ve yayla akarsuları), Tuna Nehri'nin 1.075 km'si, Karadeniz İnhisari Ekonomik Alanı'ndaki 25.000 m²'lik deniz sahasından oluşmaktadır. Denizlerdeki balık üretimini daha ziyade, avlanan balıkların yaklaşık %80'ini oluşturan ve tuzlanmış çaça balığı olarak satılan çaça balığı teşkil etmektedir. Ülkedeki çok önemli bir başka balıkçılık alanı da Tuna Deltası Biyosfer Rezervuarı içerisindeki deniz alanıdır ancak burada balıkçı gemilerinin yasaklanması vb. balıkçılık kısıtlamaları mevcuttur. Denizden uzakta ticari balıkçılık kamuya açık ulusal alanın bir parçası olan doğal havzalarda gerçekleştirilmektedir: Tuna ve Deltası, Prut Nehri, Razim-Sinoie gölleri ve barajlar. Buralarda avlanan başlıca balık türleri Tuna tirsisi, mersinbalığı, kızılöz ve tatlısu levreğidir. Romanya'da su ürünleri yetiştiriciliğinde geniş çaplı common sazan ve Çin sazanı yetiştiriciliği (%75) hakimdir; alabalık yetiştiriciliği ise dar bir sahada gerçekleştirilmektedir (%18). Toplam yüzölçümü yaklaşık 100.000 hektar olup; bunun 84.000 hektarı balık çiftliklerinden ve 15.500 hektarı kültür balığı yetiştirmeye mahsus havuzlardan oluşmaktadır.
34. Romanya'da Ulusal Balıkçılık ve Su Ürünleri Yetiştiriciliği Ajansı (NAFA) balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliğinden sorumlu resmi bir kurumdur. NAFA'nın görevleri şunlardır: a) Hükümetin ekonomi politikaları doğrultusunda balıkçılık, su ürünleri yetiştiriciliği, üretim ve balık ürünleri pazarına yönelik stratejilerin geliştirilmesi; b) balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği alanlarında yapısal politikaların idaresi; c) özel yasal çerçevenin geliştirilmesi; d) denetim faaliyetlerinin kontrolü ve belirlenmesi. Romanya Ulusal Strateji Planı, Avrupa Komisyonu'nun Avrupa Balıkçılık Fonu'na ilişkin Tüzüğü doğrultusunda hazırlanmıştır. Bu Plan 2007-2013 program dönemini kapsamaktadır. Mevcut istatistiksel veriler ışığında gerçekleştirilen sosyal, ekonomik ve çevreyle alakalı durum analizine dayanan Ulusal Strateji Planında balıkçılık alanındaki öncelikler ve

yönlendirmeler Topluluk öncelikleri ile bağlantılı olarak ortaya konmaktadır. Ulusal Strateji Planının 2007-2013 dönemi, Balıkçılık Faaliyet Programının (EFF) hayata geçirilmesi için temel teşkil etmektedir. EFF kapsamında balıkçılığa yönelik destek, özel tedbirlere yönelik stratejinin ve tahminlerin geliştirilmesi aşamasında bölgesel ve yerel kuruluşların işbirliğiyle, ulusal düzeyde verilmektedir.

35. *Rusya’da* balıkçılık yapılan başlıca bölgeler Kıyı Sahası (Primorsky Krai), Kamçatka, Sakhalin, Murmansk ve Astrahan bölgeleridir. Ham kaynaklar zemini nehirler, göller, su hazneleri, karasuları, 200-mil uzunluğundaki ekonomik bölge, Rusya Federasyonu kıta sahanlığı, 200 mil uzunluğundaki yabancı ülkelere ait bölge (anlaşmalar ve sözleşmelerle tanınan) dahil olmak üzere denizden uzakta kalan sularda ve Dünya Okyanusundaki açık sularda bulunan biyolojik kaynaklardan oluşmaktadır. Rus balıkçılığında üç alt sektör bulunmaktadır: deniz balıkçılığı, iç sularda balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği. Deniz balıkçılığı Rusya ve Hazar’ı çevreleyen 12 denizde ve Rusya’nın inhisari ekonomik bölgelerinin dışında faal durumdadır. Balık üretiminin besin açısından ve teknik açıdan temel kapasiteleri filo tarafından sağlanmaktadır (balıkçılık ve üretim). Uygulamada, Dünya Okyanusunun açık suları ve yabancı ülkelere ait bölgeler dahil olmak üzere, ülkenin 12-millik ekonomik bölgesinin dışında kalan ticaret bölgeleri, avlanan balık ve deniz ürünleri miktarının %80’ini sağlamaktadır.
36. “BM Deniz Hukukunun, sınırlar arası balık stoklarının ve göçmen türlerin korunması ve bunların idaresi ile alakalı hükümlerinin 10 Aralık 1982 tarihinden itibaren onaylanması”na ilişkin Federal Kanun ile Rusya, sulardaki biyolojik kaynakların dikkatli kullanılması ve genel olarak müsaade edilen avlanmanın tanımlanması yükümlülüğünü üstlenmiştir. Ayrıca biyolojik kaynakların korunması, kullanımı ve çoğaltılması alanlarında yasal durumun ve kamu yönetimi şeklini belirleyen bir dizi federal kanun çıkarılmıştır. Bunlar “Rusya Federasyonu’nun iç suları, karasuları ve mücavir bölgesi”ne ilişkin Kanun, “Rusya Federasyonu’nun inhisari ekonomik bölgesi”ne ilişkin Kanun ve “Rusya Federasyonu kıta sahanlığı”na ilişkin Kanun’dur.
37. *Sırbistan’da* balıkçılığın idari ve yasal çerçevesi Doğal Kaynaklar ve Çevrenin Korunması Bakanlığı ile Tarım, Su Enerjisi Yönetimi ve Ormancılık Müsteşarlığı’ndan oluşmaktadır. Bu iki idari merci balıkçılık alanındaki faaliyetleri, balıkçılık mevzuatına göre uygulamakta ve denetlemektedir. Mevzuat uyarınca, balıkçılık yapılan sular beş yılda bir yapılan seçme ile, hukuki açıdan belirlenmiş koşullar altında balıkçılık işletmelerine ya da olta balıkçılığı kuruluşlarına kiralanmış balıkçılık bölgelerine ayrılmıştır. İdare, kaynakları, öngörülen sıkıntıları ve yıllık balık üretimine uygun olarak avlanma rejimini değerlendiren orta ve uzun vadeli yönetim planları hazırlayan bölge müdürleri ile muhataptır.
38. Sırbistan’da halen hazırlanmakta olan İç Sularda Balıkçılık Kaynaklarının Yönetimi Stratejisi, gelecekte pek çok sorunu çözecek ve organizasyonel, operasyonel, idari ve sosyo-ekonomik konular dahil olmak üzere ülkedeki balıkçılığın gelişimine katkı sağlayacaktır.
39. Balıkçılık, uzun yıllar *Türkiye’nin* GSMH’sına, sanayinin gelişimine ve ihracatına önemli katkı sağlamıştır. Son on yıldır tarım ve balıkçılık ürünleri ihracatı 4,2 milyar dolar değerine ulaşmış olup; Türkiye’nin ihracattan elde ettiği kazancın % 15.72’sini teşkil etmiştir. Tuzlu su ve tatlı su kaynakları, Türkiye’yi muhtelif türlerde balık ürünlerinde önemli bir tedarikçi haline getirmiştir. Üretim sektörü geliştikçe, Türkiye ürün yelpazesini müşterilerin ihtiyaçları doğrultusunda genişletebilecektir.

40. Türkiye’de balıkçılık alanındaki mevzuat çerçevesi bir dizi yasa ile tanımlanmıştır. Birinci Balıkçılık Kanunu (1380 Sayılı) 1970 yılında kabul edilmiştir. 2004 yılında Toptan ve Perakende Balık Pazarlarına ilişkin Uygulama Yönetmeliği ile Su Ürünleri Yetiştiriciliğine ilişkin Uygulama Yönetmeliği olmak üzere iki önemli belge kabul edilmiştir. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı (TKİB), dört Genel Müdürlüğü aracılığıyla balıkçılık idaresi, düzenleme, koruma, destekleme ve teknik yardımdan sorumlu temel devlet kurumudur. TKİB’nin balıkçılık alanındaki temel görevleri şunlardır:

- Mevzuatta belirtilen görevlerin gerçekleştirilmesi ve atanması;
- Su ürünleri yetiştiriciliği dahil olmak üzere belli başlı balıkçılık politikalarının belirlenmesi ve uygulanması;
- Balıkçılık kredilerinin (su ürünleri yetiştiriciliği dahil) ve balık çiftlikleri işleticileri ve balıkçıların kullandıkları diğer girdilerin temini ve paylaşılması gibi hizmetlere destek sağlanması;
- Balık ve diğer balıkçılık ürünlerinin uluslararası kalite standartlarına uygun şekilde avlanması, depolanması, pazarlanması ve kullanılmasını sağlamak ve denetlemek amacıyla gereken kalite kontrol sistemlerinin ve kurumların tesis edilmesi ve işletilmesi;
- Balık çiftlikleri işleticileri ve balıkçılara yönelik yardımcı kurs ve eğitim sistemlerinin, programların ve projelerin hazırlanması ve uygulanması;
- Doğal stokların üretkenliğinin artırılması, korunması ve bunların biyolojik tehlikelerden korunması amacıyla özel kuruluşlar, üniversiteler, araştırma kuruluşları ve uluslararası örgütler ile işbirliği yapılması.

41. *Ukrayna’da* deniz balıkçılığı Dünya Okyanusundaki yurtdışı ticaret ile Karadeniz ve Azov Denizi’ndeki balıkçılık olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Halen Ukrayna adına Dünya Okyanusu ticareti 15 büyük ve orta tonajlı gemi ile gerçekleştirilmektedir. Bu gemilerin Dünya Okyanusundaki açık sularda ve yabancı devletlere ait inhisari ekonomik bölgelerde yıllık olarak avladıkları balık miktarı yaklaşık 200-350 bin tondur. Ticarete konu olan mallar, sardalya ve istavrit gibi kitlesel balık türleridir. Karadeniz ve Azov Denizi havzasında bulunan 80 Ukrayna balıkçı gemisi ve bazı gemiler ticaretle uğraşmakta olup, bunların yıllık olarak avladıkları balık miktarı 50 ile 90 bin ton arasında değişmektedir. 2000-2004 yılları arasında yıllık olarak avlanan balık miktarı 100 tonun üzerinde olmuş ve Ukrayna bu rakamı 12 türden elde etmiştir: çaça balığı, khamsa, hamsi, turna balığı, tatlisu levreği, yayın balığı, istavrit, dil balığı, midye vb. İç sularda balıkçılık nehirler, göller, su hazneleri ve haliçlerde gerçekleştirilmektedir. Yıllık olarak avlanan balık miktarı yaklaşık 30-40 bin tondur ve sazan, sırtar balığı, kırmızı sazan balığı vb. kapsamaktadır.

42. Ukrayna mevzuatı su kaynaklarının sürdürülebilir şekilde yönetilmesinin sağlanması için temel zorunlulukları ortaya koymaktadır. Bunlar her türe özel çeşitliliğin ve nüfus çeşitliliğinin korunması, çevrenin bozulmasının ve göç yollarının ve üreme şartlarına zarar verilmesinin engellenmesi, yaşam alanının bütünlüğünün korunması, sudaki canlı kaynakların çoğaltılması amacıyla bu kaynakların kullanımının bilimsel gerekçelere dayanan şekilde sınırlandırılması ve bu sınırlara uyulması.

III. BALIKÇILIK ALANINDA ULUSLARARASI DENEYİM

a) Balıkçılıkla İlgili Uluslararası Belgeler

43. Balıkçılık alanında uluslararası yasal belgelerin oluşturulması süreci, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) tarafından Koyoto’da düzenlenen su ürünleri yetiştiriciliği konulu ilk büyük uluslararası konferansın yapıldığı 1976 yılında başlamıştır. Konferansta “**Su Ürünleri Yetiştiriciliğine ilişkin Koyoto Deklarasyonu**” kabul edilmiştir. Şubat 2000 tarihinde, 66 ülkenin temsilcileri ve 200’den fazla resmi ve hükümet dışı kuruluş Bangkok’da “Üçüncü Milenyumda Su Ürünleri Yetiştiriciliği” konulu uluslararası konferansa katılmıştır.
44. Bangkok Konferansına katılanlar geleceğe yönelik ekonomik, sosyal ve çevresel konular ile su ürünleri yetiştiriciliği alanındaki teknolojik gelişmeler ışığında, su ürünleri yetiştiriciliğinin önümüzdeki yirmi yıl içindeki gelişimine yönelik öncelikleri ve stratejileri tartışmıştır. Bu görüşmeler sonucunda, **2000 Yılından Sonra Su Ürünleri Yetiştiriciliğinin Gelişimine yönelik Bangkok Deklarasyonu ve Strateji** kabul edilmiştir. Bu Deklarasyonda katılımcılar devletleri, özel sektörü ve ilgili diğer paydaşları, su ürünleri yetiştiriciliğinin geliştirilmesine yönelik stratejilerine, belirlenmiş strateji unsurlarını entegre etmeye davet etmiştir.
45. Rio de Janeiro’daki Dünya Zirvesi (1992) ve Sürdürülebilir Kalkınmayı desteklemeye yönelik Eylem için küresel bir ajanda okyanuslardaki ve denizlerdeki canlı kaynakların korunması, rasyonel şekilde kullanımı ve gelişimi konusunda önemli bir katkı sağlamıştır. Bu Ajanda kapsamında ulusal, alt-bölgesel, bölgesel ve küresel düzeyde deniz ve kıyı bölgelerinin yönetimi ve gelişimine yönelik yeni yaklaşımlar önerilmiştir. Bunlar inhisari ekonomik bölgeler dahil olmak üzere kıyı bölgelerinin bütünsel yönetimi ve sürdürülebilir gelişimi, deniz çevresinin korunması, ulusal nüfuz alanındaki denizlerde bulunan canlı kaynakların sürdürülebilir kullanımı ve korunması, deniz çevresinin yönetimi ve iklim değişikliği ile ilgili kritik belirsizliklerin irdelenmesi, uluslararası işbirliği ve koordinasyonun güçlendirilmesi ve küçük adaların sürdürülebilir gelişimidir.
46. 6-8 Mayıs 2002 tarihlerinde Meksika’da gerçekleştirilen Uluslararası Sorumlu Balıkçılık Konferansı’nda kabul edilen **Cancun Deklarasyonu** şu temel unsurları saptamıştır: i) balık kaynaklarının aşırı tüketilmesinin ve biyolojik çeşitliliğinin yitirilmesini önlemek amacıyla balıkçılık uygulamaları ve balıkçılık yönetiminin iyileştirilmesi ihtiyacı; ii) balıkçılığın “sorumlu balıkçılık” kavramı çerçevesinde kapsamlı ve dengeli şekilde sürdürülmesi ve geliştirilmesi ihtiyacı.
47. Cancun Deklarasyonu uyarınca “sorumlu balıkçılık” kavramı balıkçılık kaynaklarının çevreye uyumlu şekilde sürdürülebilir olarak kullanılmasını; eko-sistemlere, kaynaklara ya da bunların kalitesine zararlı olmayan avlanma ve su ürünleri yetiştiriciliği uygulamalarının kullanılmasını; bu ürünlere zorunlu kalite standartlarına uygun dönüştürme süreçleri aracılığıyla katma değer katılmasını; ticari uygulamaların müşterilere kaliteli ürünler sağlanacak şekilde yürütülmesini öngörmektedir.
48. 1995 yılında FAO Konferansı **Sorumlu Balıkçılık Yasasını** kabul etmiştir. Bu Yasa, ülkelerin ve balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği ile ilgili tüm tarafların balık kaynaklarının ve bunların yaşam alanlarının korunması için birlikte çalışmalarını gerektirdiğini vurgulamaktadır. Bu Yasa ayrıca balıkçılıkla ilgilenen herkesin, balık stoğunun şimdi ve gelecekte makul miktarlarda avlanma sağlayacak seviyede muhafaza edilmesi ya da yenilenmesi için çaba göstermesi gerektiğini öngörmektedir.

b) Avrupa Birliği Deneyimi

49. Balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği Avrupa Birliği'nde önemli bir ekonomik faaliyetlerdir. Balıkçılık sektörünün üye devletlerin milli gelirlerine katkısının genel olarak %1'den az olmasına karşın, bunun etkisi farklı alanlarda bir istihdam kaynağı olarak son derece yüksektir. 2003 yılında balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliğiyle elde edilen 7 milyon tonun üzerinde balık üretimiyle AB, Çin'den sonra dünyanın ikinci büyük balıkçılık gücü haline gelmiştir.
50. Balıkçılık sektöründeki ilk ortak tedbirlerin tarihi 1970 yılına uzanmaktadır. Bunlar balıkçılık sahalarına, pazarlarına ve yapılarına erişime yönelik kuralları ortaya koymaktadır. AB'deki balıkçıların, üye devletlerin sularına eşit şekilde erişebilmeleri gerektiği kararlaştırılmıştır. Balıkçılık ürünlerinde bir ortak pazarın kuurlmasına yönelik ek tedbirlerin yanısıra balıkçılık gemilerinin ve sahil tesislerinin modernizasyonunun koordinasyonuna yönelik yapısal bir politika da benimsenmiştir.
51. Ortak Balıkçılık Politikası (CFP), Avrupa Birliği'nin balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliğinin yönetimine yönelik resmi belgesidir. Bu belge, ortak bir kaynağın yönetilmesi ve Avrupa Topluluğu'nun bu alanda ortak bir politikaya gerek duyulduğunu belirten asli Sözleşmelerinde ortaya konan yükümlülüğün yerine getirilmesi amacıyla oluşturulmuştur.
52. Ortak Balıkçılık Politikası canlı su kaynaklarının sürdürülebilir ekonomik, çevresel ve sosyal koşullar sağlanacak şekilde kullanılmasını temin edecektir. Bu amaçla Topluluk, canlı su kaynaklarının sürdürülebilir kullanımını ve balıkçılık faaliyetlerinin deniz ekosistemleri üzerindeki etkisinin en aza indirgenmesini sağlamak amacıyla bu kaynakların korunması ve muhafazası için tasarlanan tedbirlerin alınmasında ihtiyati bir yaklaşım sergilemektedir. Balıkçılık sektörünün yönetiminde eko-sisteme dayanan bir yaklaşımın kademeli olarak hayata geçirilmesi ve bu yaklaşımın ekonomik açıdan sağlıklı ve rekabet gücüne sahip bir balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği sektörü içerisinde balıkçılık faaliyetlerinin verimliliğine katkı sağlayan, balıkçılık faaliyetlerinden geçinenler için adil bir yaşam standardı sağlayan ve müşterilerin çıkarlarını dikkate alan bir yaklaşım olması amaçlanmaktadır.
53. Aşağıdaki alanlarda ortak tedbirler kararlaştırılmıştır:
- Balıkçılığın korunması ve çevreye etkilerinin sınırlandırılması** – denizde avlanan balık miktarının denetlenmesi, yavru balıkların üremesine olanak tanınması ve tedbirlere uyulmasının sağlanması suretiyle balık kaynaklarının korunması.
 - İdari yapılar ve filo yönetimi** – balıkçılık ve su ürünleri yetiştiriciliği sektörlerinin donanım ve düzeninin, kıt kaynaklar ve pazarın ortaya koyduğu sıkıntılara adapte olmasına yardımcı olunması; balıkçılık çalışmaları ile kullanılabilir balık kaynakları arasında denge sağlanmasına yönelik tedbirler de yürürlüktedir.
 - Pazarlar** – balık ürünleri pazarının ortak şekilde düzenlenmesinin sağlanması ve arz ve talebin, üreticiler ve tüketiciler lehine eşitlenmesi.
 - Dış dünya ile ilişkiler** – derin deniz balıkçılığı alanındaki ortak koruma tedbirleri için bölgesel ve uluslararası balıkçılık örgütleri nezdinde balıkçılık alanında işbirliği anlaşmalarının yapılması ve uluslararası düzeyde görüşmelerin gerçekleştirilmesi.
54. AB'nin yapısal politikaları balıkçılık sektörünün günümüz gereklerine uymasına yardımcı olmaktadır. Balıkçılığın ve su ürünleri yetiştiriciliğinin her kolundaki projeler ve yeni pazarlara açılma fırsatlarının belirlenmesi ve teşvik edilmesine yönelik tedbirler için

Balıkçılık Rehberliğine yönelik Mali Araç (FIFG) tarafından finansman sağlanmaktadır. Balıkçılık filolarının modernizasyonu ve balıkçılıkta kapasite fazlalığından kurtulmak için de finansman mevcuttur. FIFG, 2000-2006 dönemini kapsamıştır ve 2007-2013 dönemi için bunu yerini, Avrupa Balıkçılık Fonu (EFF) almıştır.

55. FIFG tarafından aşağıdaki temel tedbirlere eş-finansman sağlanmaktadır:

- 1) Balıkçılık çalışmalarının ayarlanması ve balıkçılık faaliyetlerinin geçici olarak durdurulması
- 2) Balıkçılık filosunun modernizasyonu
- 3) Küçük çaplı kıyı balıkçılığı
- 4) Sosyo-ekonomik tedbirler
- 5) Su ürünleri yetiştiriciliği, üretim, pazarlama ve liman tesislerinin desteklenmesi
- 6) Sektör tarafından alınan toplu tedbirler.

56. Filo yönetimi konusunda, 2002 CFP reformu, kullanılabilir kaynaklara daha iyi uyum sağlanması amacıyla AB filosunun balıkçılık kapasitesinin sınırlandırılmasına yönelik daha basit bir sistemi uygulamaya koymuştur. Bu sistem, AB filosunun kapasite fazlalığının çözümlenmesinde yetersiz kalmış olan Çok Yıllı Rehberlik Programları (MAGP) adındaki eski sistemin yerini almıştır. Yeni sistem filolarının balıkçılık kapasitesi ile kullanılabilir kaynaklar arasında daha iyi bir denge kurabilmeleri için üye devletlere daha fazla sorumluluk vermektedir.

57. Pazarın ortak şekilde düzenlenmesi, AB içinde ortak bir pazarın kurulması ve üretimin talebe üreticiler ve tüketicilerin lehine eşitlenmesini amaçlamaktadır. Bu asli amaçlar, Avrupa tek pazarının kurulması ve dünya ticaretine kademeli olarak açılması amaçları ile desteklenmektedir.

58. Ortak düzenleme dört unsurdan oluşmaktadır:

- Hem AB 'nin, hem de ithal edilen balıkçılık ürünlerinin kalitesi, sınıfı, ambalajı ve etiketlenmesine yönelik ortak pazarlama standartları;
- Pazarların istikrarlı hale getirilmesi amacıyla balıkçılar tarafından kurulan gönüllü birlikler olan üretici örgütleri. Bunların görevi balıkçıların piyasa talebindeki ani değişikliklerden korunmasıdır;
- Balık ürünlerinin daha altındaki fiyattan satılmayacağı asgari fiyatları belirleyen bir fiyat destek sistemi. Üretici örgütleri, balıkları ve kabuklu deniz hayvanlarını piyasadan çekerek bunları daha sonra kullanmak ya da işlemek üzere depolamaları gerektiği takdirde mali destekten faydalanabilmektedir;
- AB üyesi olmayan ülkelerle ticarete yönelik kurallar.

59. Uzakta balıkçılık faaliyeti gerçekleştiren AB gemileri, balıkçılık bölgelerinin genişlemesiyle birlikte geleneksel sahalara erişim imkanını yitirdiklerinde, ikili ve çoktarafli düzeyde balıkçılık anlaşmaları gerekli hale gelmiştir. Niteliği, ilgili üçüncü ülkenin çıkarlarına bağlı olarak değişen muhtelif tazminat şekilleri karşılığında, pek çok AB üyesi olmayan ülke ile balıkçılık hakları müzakere edilmektedir.

60. 2002 reformu kapsamında Topluluk, erişim anlaşmalarından ilgili tarafların karşılıklı çıkarları doğrultusunda sorumlu balıkçılığa katkı sağlayan "işbirliği anlaşmalarına" geçiş başlatmıştır. Burada hedeflenen anlaşmalar, AB gemileri için üçüncü bir kıyı ülkesinin nüfuzu altındaki sularda balıkçılık yapma imkanı karşılığında mali bir tazminat ödenmesini öngören anlaşmalardır.

61. 2002 CFP reformu kapsamında bir AB Balıkçılık Denetim Ajansı (2005 yılında kurulmuştur) kurularak denetlenen bölgenin güçlendirilmesi kararlaştırılmıştır. Bu Ajans AB'deki ve ulusal düzeydeki balıkçılık denetim ve izleme kaynaklarının ve koordinasyon

sağlayan uygulama faaliyetlerinin seferber edilmesi suretiyle uygulamanın düzenliliğinin ve etkinliğinin arttırılmasını sağlamalıdır. Sözkonusu operasyonel koordinasyon üye devletlerdeki denetim sistemlerinin araç ve önceliklerinden kaynaklanan uygulama sorunlarının çözümlenmesine yardımcı olmaktadır. Yakın tarihte bu Ajans 2007 yılı için ilk çalışma programını kabul etmiştir. 2007 yılında bu Ajans morina stoklarının yenilenmesi ve idaresi, orkinos balıklarının korunmasına, yasadışı, kayıt dışı ve denetlenmemiş balıkçılıkla mücadeleye, yok edici balıkçılık uygulamalarının ve ürün çıkarımının azaltılmasına öncelik vermektedir.

62. 7 Haziran 2006 tarihinde, Avrupa Komisyonu, okyanusları ve denizleri bir bütün olarak ele alan geleceğe yönelik AB Denizcilik Politikasının uygulamaya konmasını amaçlayan ve **Birlik için geleceğin Denizcilik Politikasına Doğru: Okyanuslar ve denizler için bir Avrupa Vizyonu** başlıklı bir *Yeşil Kitap* yayınlamıştır. Bu kitapta ayrıca deniz çevresinin korunmasını sağlamak üzere sürdürülebilir bir şekilde, Lizbon Ajandası kapsamında büyümenin ve istidamın desteklenmesini öngörmektedir.
63. Bu belge mevcut durumu ortaya koymakta ve yeni, bütünleşik ve geniş çaplı bir AB denizcilik politikasının getireceği faydalara ilişkin sorular hakkında fikir alışverişi yapılmasını önermektedir. Yeşil Kitap bir dizi konuya ilişkin önermelerde bulunmakta ve balıkçılık, su ürünleri yetiştiriciliği ve deniz araştırmaları dahil olmak üzere bunlar arasındaki bağlantıları ve bağımlılığı ortaya koymaktadır. Bu belgenin bir başka temel amacı da denizcilik sektörlerinin ekonomik gücüne ve rekabet gücünün arttırılmasına katkı sağlamaktır.
64. Bu belge üzerindeki istişare süreci 30 Haziran 2007 tarihinde sona erecek olup; bundan sonra Komisyon sözkonusu istişarenin sonuçları hakkında Konsey'e ve Parlamento'ya bir Tebliğ hazırlayacak ve izlenecek sonraki adımları önerecektir.
65. Avrupa Komisyonu'nun "Karadeniz Sinerjisi - yeni bir bölgesel işbirliği girişimi" Tebliği (11 Nisan 2007 tarihinde kabul edilmiştir), "Karadeniz bölgesindeki balık faunasının büyük bir kısmının sınırları aştığını ve bunların birkaçının kötü durumda olduklarını ve dolayısı ile bunların tekrar iyi duruma kavuşmaları için bölgesel düzeyde harekete geçilmesi gereğine ihtiyaç olduğunu; AB, Karadeniz bölgesinde balıkçılığın yönetimi, araştırılması, veri toplanması ve faunanın tespit edilmesi yoluyla sürdürülebilir gelişmenin teşvik edilmesine çaba gösterecektir. Bölgenin balıkçılık kaynaklarının sürdürülebilir ve sorumlu kullanımını sağlamak üzere yeni yollar keşfedilmelidir. Yönetimi altındaki Karadeniz'i de içeren Akdeniz Genel Balıkçılık Komisyonu tarafından sunulan olasılıklar daha iyi bir biçimde kullanılmalıdır".
66. Bu Tebliğ, "Karadeniz Sinerjisi'nin, denizle ilişkili sektörlerde ve kıyı bölgelerinde sürdürülebilir büyümeyi ve iş alanları yaratılmasını en üst düzeye çıkartmayı hedefleyen Birliğin, öne çıkan tüm denizcilik politikaları üzerinde bir diyalog fırsatı sağladığını" yansıtmaktadır. Bu, hizmetler, endüstriler ve bilim kurumları arasında bir denizcilik sektörleri arası işbirliği grupları ağı sistemi oluşturulmasını, ve deniz yolu ile nakliye ve çevrenin korunması açılarından denizlerde yapılan araştırmalar konusundaki işbirliklerinin iyileştirilmesini ve entegrasyonunu içerebilir.

IV. SONUÇLAR

67. Balık kaynakları doğal, yenilenebilir ve hareket halindeki kaynaklardır ve bunlar Karadeniz bölgesindeki ortak mirasın ayrılmaz bir parçasıdır. Bu miras sürdürülebilir

- kalkınma çerçevesinde korunmalı ve geliştirilmelidir. Karadeniz bölgesindeki balıkçılık sektöründe yakın gelecekte çözümlenmesi gereken bir dizi sorun mevcuttur.
68. Bölgedeki balık kaynaklarına yönelik talepteki artışın stokların aşırı tüketilmesine yol açtığı; bunun da biyolojik, sosyal, ekonomik ve gıda ile alakalı ve hala çözümlenmemiş risklere ve sorunlara yol açtığı açıktır. İzinsiz avlanma bölgede bir başka ve muhtemelen ilk sorundur ve bu soruna yönelik bakış açısı bütünsel şekilde irdelenmelidir.
 69. Dünyadaki deneyim göstermektedir ki, balıkçılık sektörünün verimliliği özellikle modern avlanma ve üretim işletmelerinin kurulması dahil olmak üzere, sulardaki biyolojik kaynakların idaresi ve çoğaltılması alanındaki denetim mekanizmalarına bağlıdır. Tüm KEİ ülkelerinde yasal düzenlemelerin halihazırda oluşturulduğu gerçeğine rağmen, ortada hala balıkçılık sektöründeki olumsuz eğilimleri önlemek amacıyla bunların iyileştirilmesine yönelik bir ihtiyaç bulunmaktadır.
 70. Balıkçılığın çevresel etkileri önemli bir husustur ve bu doğrultudaki temel uluslararası yasal belgelerin uygulanması tüm üye devletler için hayati önem arz etmektedir. Sosyal açıdan, balıkçılıkla geçinen yerel halkın ihtiyaçlarının da dikkate alınması gerekmektedir. Balıkçıların ve balık çiftliği işletmecilerinin, politikaların geliştirilmesi ve uygulanmasında rol oynamasına ilişkin uygulamaya dayalı tedbirler şimdi ve gelecekte sürdürülebilir balıkçılığın temini için gerekli bir adımdır.
 71. Su ürünleri yetiştiriciliği, potansiyel olarak hem balık yetersizliğinin optimize edilmesi ile niceliksel açıdan hem doğal nüfusun korunması ve niteliksel açıdan da balıkçılık sektörünün verimliliğine önemli katkı sağlayabilir. Maalesef bölgede su ürünleri yetiştiriciliği hala yasal çerçeve ve yatırımın olmayışından dolayı zarar görmektedir. Bu konudaki büyük çaplı araştırmalara ve programlara önem verilmelidir.
 72. Balıkçılık sektöründeki kurumsal reformlar bazı üye devletlerde halen sürmektedir ve bu sürecin net mekanizmalar olmadan gerçekleştirilmesi balıkçılık alanında kritik şartlara yol açacaktır. Sonuç olarak kaynakların “sorumlu” yönetimi dahil olmak üzere, doğal su kaynaklarına erişim, stokların özelleştirilmesi ve bunların uygun şekilde tüketilmesi, uluslararası kabul görmüş ilkeler doğrultusunda düzenlenmelidir. Kaynakların değerlendirilmesi, kullanım haklarının verilmesi ve doğal kaynakların arttırılmasına yönelik programların finansmanından sorumlu olan ilgili idreler ve kullanıcı gruplarının temsilcilerinden oluşan merciler tarafından denetlenen bağımsız kamu kuruluşlarının kurulması iyi bir uygulama olarak düşünülmelidir.
 73. Karadeniz bölgesinde balıkçılık sektöründeki son eğilimler ve bunların gıda arzındaki artan önemi ve ülkelerin ekonomik ve sosyal alanları üzerindeki etkisi ışığında, hükümetlerin balık sektörünü, stratejik öneme sahip olarak kabul etmeleri gerekmektedir. Sulardaki canlı kaynakların idaresi, korunması ve en uygun şekilde tüketilmesine yönelik birbiriyle uyumlu ilkeler ve kuralların belirlenmesinin yanısıra balık üretimi standartlarının uyumlaştırılması KEİ üye devletleri için en önemli zorunluluktur.